

Podavatel:
Sdružení Čechů z Volyně
a jejich přátel
Na Hřebenkách 20
150 00 Praha 5

O.T.

P.P.
101 712/2000
110 06 Praha 06
1 ks

ZPRÁVODAJ

Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel

Adre

7/2001

ročník 11

Slovenské národní povstání a volynští Češi

57 let uplynulo od největšího povstání lidu na okupovaných územích Německem - Slovenského národního povstání.

Partyzánské hnutí se rozvinulo již od konce roku 1943. V létě 1944 osvozenéky voj vystupoval v pravidelnou partyzánskou váleku. Těžší povstání bylo určeno do středního Slovenska v operačním trojúhelníku: Brezno nad Hronom - Banská Bystrica - Zvolen. Šlo o hornatý terén, který byl výhodný pro vedení bojů s technickou přesilou nepřítel.

Slovenské národní povstání vypuklo 22. srpna 1944, kdy slovenská vláda pozvala k potlačení partyzánského boje německou armádu. Německému velení šlo také o zabránění týlu bojujících vojsk v Polsku a Rumunsku. Německá armáda zasedla do boje všechny síly, které mohla soustředit.

Od začátku poskytl rozsáhlou pomoc Slovenskému národnímu povstání Světový svaz a to dodávkami zbraní, přeusením 1. čs. stíhacího pluku a 2. čs. paradesantní brigády přímo na Slovensko. Rozsáhlou pomocí byli i urychleně zahájeni Karpatsko-Dukelské operace a již 8. 9. 1944. Tím byla oslabena německá armáda určená k potlačení Slovenského národního povstání a umožněn tak další odpor povstaleckých sil s centrem Banská Bystrica.

62 dní trvaly urputné boje s německou armádou a pobohostovními oddíly Himmlerovy gardy. Bojovali se při Stretné, Tégáru, Ceremošném, Bílém Potoku, Hronské Dúbravy, Kráľovanech a mnoha dalších bojích.

18.-20. října 1944 zahájilo 7 německých divizí soustředěný útok na operační prostor 1. čs. armády na Slovensku, který se v urputných bojích postupně zmenšoval. Za této situace bylo možné jen jedno, přejít na partyzánský způsob boje.

V SNP bojovalo celkem 20.000 partyzánů, 60.000 povstaleckých vojáků, 3.000 sovětských, 700 maďarských, 300 francouzských a desítky českých, polských a řeckých partyzánů.

Partyzáni spolu s povstaleckou armádou vyřadili v bojích SNP více jak 40.000 německých vojáků, zničili asi 100 železničních a silničních mostů, 60 nepřátelských letadel, 283 vlaků a množství jiného vojenského materiálu.

Volynští Češi, kteří tvořili většinu sil 1. čs. armádního sboru v bojích Karpatsko-Dukelské operace přímo pomohli Slovenskému národnímu povstání. Také byli mezi prvními, kteří překročili čs. státní hranici.

Jako volynští Češi a velitel jednotek 1. čs. armádního sboru jsem měl možnost podílet se v bojích na pomoc SNP. V průběhu bojů na Slovensku jsme se setkávali a společně bojovali s vojáky 1. čs. armády na Slovenskému partyzánů.

Volynští Češi se také podíleli na hloubkových průzkumných vysíláních "velcími 1. čs. armádního sboru na území obsazené německou armádou. Při těchto akcích bylo navazováno přátelství se slovenskými občany, která trvají dosud.

Slovenské národní povstání poznamenalo i moji rodinu ze strany otce Moraváka, která žila na Hané ve Vanovicích, okres Boskovice. Bratranec Josef Labiš se skupinou chlapců z blízkých vesnic se rozhodl, že se zapojí do boje na Slovensku. Nevěděli, že do jejich odbojové skupiny se vloudují zrádce. Přesun na Slovensko měl být uskutečněn v nákladním krytém automobilu společně s další skupinou. Byli to však gestapáci. Po odjezdu byla celá skupina zatčena, odsouzena v Drážďanech a popravena.

Volynští Češi se podstatně podíleli v bojích na pomoc SNP a to jak na přístupech k čs. státním hranicím, tak i na území Slovenska. O rozsahu pomoci uváděl i velké oběti této vlastenecké menšiny.

Miroslav Novák

Volynské sympóziúm

Tradiční volynské sympóziúm se bude konat dne 23. října 2001 v hotelu Legie - IV. poschodí (klubovna) od 9.00 do 15.00 hodin, Praha 2, Sokolovská, na téma:

Reemigrace a usídlování volynských Čechů - aktuální otázky.

Obsteržení zajištěno. Oběd z vlastních zdrojů.

Koordinátor prof. V. Dušek

A ono se to skutečně stalo...

Každé 1. září se vracím do roku 1939. I když jsem byl jedenáctiletý kluk, všem jsem velice intenzivně prožíval. Tehdy začala válka, která tak zamíchala s plány našich rodičů a náš klidný život vyvrátila do základů. Běh událostí byl tehdy velice rychlý, zprávy z bojů následovaly jedna za druhou a těžko se dalo věřit, že jsou pravdivé. Hned ztuhlili Poláci v bitvě „na bagnety“ a „Polska od morza do morza“ byla na dosah ruky. Ovšem intenzivní německé bombardování měst a hlavně blízkého železničního úzku v Kovelu svědčilo o všem jiném.

Jednou, krátce předtím než Sověti překročili polskou hranici, přiběhl k nám strýc Adolf Ledvina (předválečný zástapce vojů) a velice zajímavou zprávu. Hned od vrátek volal: „Jarouši, ty mi pořáď největší, ale bude to, jak říkáš, teď se to všechno vzdá Polákům a ti budou diktovat světu.“ Tatínek zabručel do vousti co neslušného o polské síle, ale vyslechl následující zprávu, aby švagra neurazil.

Kdesi na jihovýchodě Polska prý jel vlak. Zničeno nic nad nám začalo kroužit letadlo, neodstalovalo jej, ale mávalo křídly. Strojvedoucí to počítalo, že má zastavit a skutečně zastavil. Pilot se svým letadlem přistál vedle vlaku, překvapenému strojvedoucímu řekl, že je Čech a bojuje společně s Poláky. Strojvedoucí, kteří k nám mezitím přišli, přijali tuto zprávu s velkou nevěrou a různými poznámkami.

Co se tedy skutečně událo jsme si mohli letos, po téměř 62 letech, poslechnout v naší televizi, která vysílala vzpomínky našich válečných letů. Tento husarský kousek byl dílem našeho letce četaře Josefa Františka. On a ještě několik našich letců neodjeli z Polska do Francie, ale zůstali bojevat v Polsku. V tom válečném zmatku jim velice často docházely benzín.

Při jednom takovém letu, když zase „mleli z posledního“, čet J. František zpozoroval vlak s cisternami. Skutečně jej zastavil a strojvedoucí jménem „Prezydenta Rzeczypospolitej“ nařídil, aby zastavil v příští stanici. Polák nadšeně souhlasil a ve stanici začalo přečerpávání benzínu i do sudů od piva. Poláci s nadšením řádili sudy tomu „dzielnemu Czechowi“, který jim pomáhá bránit „Ojczyznę“. Četař J. František mohl se svými kamarády pokračovat v boji s nepřátelským nepřitelem. Benzin zatím byl, ale začala chybět letadla. I v tomto případě jim přlá štěstí.

Naši hrdinové objevili několik ukrytých polských letadel. Ty ovšem hlídali ozbrojení Ukrajinci, aby je mohli předat Rušům armádě, na kterou tak netrpělivě tehdy čekali. Také v tomto případě si naši hoši porádili. Četař J. František začal před ústavní strážci předvádět své akrobatické kousky a úplně zaujal jejich pozornost. Kamarádi si zatím vzduš ko pořebovali, vzletěli, přilétli se k úspěšnému akrobatoři a zamířili do Rumunska.

Bojovou cestu válečného letce čet. Josefa Františka popisuje ve své knize „Dywizja 303“ polský spisovatel Arkady Fiedler. Kapitola má název: „Sierżant Franciszek-dzielný Czech“. Vydávhuje ho jako nejúdatnější letcečce 00. 2. světové války. Tato kniha vyšla roku 1943 v Londýně. V malém množství byla dopravena do okupovaného Polska a také vyšlo několik ilegálních vydání. Popisovaná hrdinství polských letců měla velký vliv na bojového ducha nepokorového národa. Anglický vydavatel, kvůli většímu úspěchu, opatřil své titulek nápisem: „Jedina polská kniha, která byla vydána v cizině a také vydána v okupovaném Polsku v roce 1943“.

Je nenahrádněno škodou, že až dnes, po tolika letech, tuto hrdinnou válečnou nebo, mohou svobodně vyprávět o svých zážitcích a vzpomínat na padlé kamarády. Jako první pozvedli zbraň proti nepříteli, zadržovali jej národa. Je na nás, abychom neodupatili, aby upadli v zapomennuti, o vůči se dnes mnoho lidí snaží.

Vočlav Kys

Návrat do vlasti po 120 letech

Vázení krávaně, dovolte mi, abych připomněl desáté výročí návratu našich krajanů od Cernobyli, kteří přijeli z Ukrajiny o 44 let později než my. Můj jme naše krajany v Krupec přivítali 18. 10. 1991, a byli jsme moc rádi, že všichni mluvili češky. Po více než 120 letech pobytu v cizině si uchovali svoji češskou řeč. Před přijezdem se mně starosta Krupek Karel Ligr, s kterým se dobře znám, ptal, jestli nebudou s Cernobyli nějaké problémy. Já jsem ho ujistil, že může být bez obav. Za rok jsme vítali naše krajany v Oesku a tam už starosta Karel Ligr řekl, že Cernobyli v Krupec jsou bezproblémová. Nynější tajemník Krupek pan Růžička řekl, že Cernobyli jsou pracovití a nejsou si nijak žádné problémy. Po deseti letech mohl být jenom říct, že naši krajané žijí klidným, spofádáním životem. Nenechal se žádný z nich, až už z Krupek nebo Oeska, který by dělal nějaké problémy nebo ostudu. Domnívám se, že naši krajané po pracovní strach mohou být příkladem i mnoha zdejším občánům.

Vázení krajané, přejeeme Vám do dalších let hodně úspěchů, hodně štěstí, zdraví a hodně radostí a dětí a vnoučat.

Za region Teplice-Bítovský

